

Csiba László: Emlékbeszéd Szirmai Imre professzor úr búcsúztatásán.

Elhangzott 2018 december 5-én, Budapesten.

A híres magyar idegtudományi iskola egyik utolsó képviselőjét búcsúztatjuk.

Annak az iskolának a tagját, melyet többek között Schaffer, Miskolczy, Sántha, Környei, Molnár és Grastyán neve fémjelez..

Szirmai Imre, a polihisztor, a reneszánsz ember, idegenül mozgott ebben a korban.

A fogyasztói társadalomnak tömegemberre van szüksége, nem igényli a különállást, az önálló gondolkodást.

De a festő, az író, az-orvos, Juvenalis, Swift és Nietzsche szellemi örököse nemcsak kérdéseket tett föl, hanem vitára ingerlő, ironikus, ám mindig elkeserítően logikus válaszokat is megfogalmazott.

Nehéz vállalkozás egy olyan korban könyveket írni, amelyben százezrek felejtenek el olvasni, és szériában gyártott celebek folytatnak intellektuális környezetszennyezést számtalan frekvencián.

És aki ez ellen szót emel, az bújhat és rághatja szégyenében ökleit...

Ebben az elsilányuló korban hősie tett verset írni, ilyesmire csak a 21. századi Don Quijote-k képesek.

És ő hogyan vélekedett erről?

"Senki sem válik költővé a versírás által....."

A verselés vezet, nevel, sémát és szabályt kínál.

Mit tehet az, aki nem született költőnek?

Írjon, de még a megformált gondolat előtt **higgyen** a Nagy Versben, ami életében talán egyszer ha megszületik."

Igen, „a la manchai lovagnak volt valamije, ami élesebb és erősebb mint a vesszőfutásos útra felöltött vért és fegyverzet: **hite volt.**

Eszméi voltak, melyek nem egyeztek a kor uralkodó eszméivel, s ő mégis hitt bennük, olyan erővel, ahogyan az eszmékben hinni kell”.

És a festés. A több mint száz kép: Dunakanyar, Balaton, városok.

A festés belső utazás az alkotó és a szemlélő számára. A festés csendet és nyugalmat kíván. Csendet egy olyan korban, amikor másodpercenként változó képek és telefonok ezrei teszik próbára idegrendszerünket, mely nem erre az esztelen rohanásra teremtődött.

És a tudomány? Az izgalom forrása, a felfedező útra vágó ember XXI. századi kalandja?

A grastyáni iskolában a kutatás nem citációvadászat volt, hanem szenvedély. Ők értették az üzenetet: „egyetlen dolgod a földön, hogy megismerd az emberi és a világi dolgok igaz természetét, az emberi és világi tünemények összetartozását”.

Imre tudományos munkája is széles érdeklődési kört tükrözött. Az epilepsziás roham és az agyi anyagcsere, a Jakob–Creutzfeld-betegség és az EEG kapcsolata, az ischaemiát követő agyi restitúció. Az aphasiát és a gondolkodást kísérő neuropsychológiai jelenségek természete, a tudatzavarok.

126 tudományos közlemény, 300-nál több előadás.

És az oktatás, amit talán legjobban szeretett. Nemcsak a 4 kiadást, az angol és kínai fordítást megélt szakkönyvek révén oktatott, de kilenc, a laikus közönségnek szóló kötetével is: Ideg-lelés, Érzelmek ellenforradalma, Valami ideg, Egyetem-begyedem, Angyalvadász Utazás Paranoiába Észcsuszamlás és még sorolhatnám...

A beteg átvizsgálása izgalmas kaland, mely nem zülleszthető átvizsgálási algoritmusokra. A műszer csupán segédeszköz és semmi se pótolja a józan észet. A diagnosztikus vagy therápiás siker olyan tiszta öröm, mely egyéniségünket gazdagítja, erőt ad, felvillanyoz.

Néhány éve a Neurofóbia című cikkében szót emelt a személyes oktatás mellett, elutasítva a személytelen multimédiát.

Tudta, nem lehet medicinát oktatni alapos élettani és anatómiai tudás nélkül és hitte, a közvetlen tanár-diák kapcsolatnak nem csökkenő, hanem egyre növekvő szerepe van.

Alig tíz éve jelent meg az a közleménye, melyben az egyre fragmentálódó neurológia ellen emelt szót.

Hitte, a gyakorlati tudást és diagnosztikai érzéket jobban kell támogatni, mint valaha.

Ismerte és megélte Nagy Lászlói intését:

„Vezesd őket, utat ne tévessz

S magadhoz mindig hú maradj

Mert élen állsz és messze látszol

Sose feledd: példa vagy.”

De ez a kor nem az ő világa volt.

A mai Európában egy évezredes civilizáció oszlopai roskadoznak.

Baljós jelek villámlanak minden égtáj felől, örökölt kultúránk enyészik. Kudarcos vállalkozás ilyenkor őrzőnek lenni, mert egyre kevesebben vannak már a vártán..,

Pedig most van ideje a kármentésnek, mert ki vigye át sokszínű kultúránk örökségét fogai közt a túlsó partra?

A szakma élethosszig való tanulása kötelesség, az értékmentés küldetés.

Soha nem volt még nagyobb szükség olyan autonóm egyéniségekre, akik nem fogyasztóvá züllesztett egyedekként vegetálnak, hanem stabil értékrend és ítélőképesség birtokában szervezik életüket.

Az értelmiségi lét ott kezdődik, amikor valaki többet tesz mint az önképzés kötelessége, mint a túlélés feltételeinek megteremtése. Amikor olyasmit művel, amiből nincs pénzben mérhető haszon: tanít, zenél, fest, ír, emberi kapcsolatot ápol, mindegy mit csak emberhez méltó legyen és érték szülessen belőle.

Ez lenne a mi feladatunk is, mert a hajó süllyed, órától-óra csökken a fény... és az értelmiség értékmentése soha nem volt olyan fontos, mint a 21. században.

Tudjuk, kollégánk sem volt tökéletes ember.

Neki is voltak vétkei és hibái. De vajon melyikünk tökéletes?

Hogyan is hangzik a kétezzer éves tanítás?

„Az vesse rá az első követ, aki magát büntelennek érzi.”

Ha magunkba nézünk, tudjuk, nem egy követ, egy kavicsot se mer egyikünk se felemelni.

És végül az utolsó stáció.

Születésünkkor sokan vesznek körül, halálunkban egyedül maradunk.

Ma paravánok mögött, magányosan, elrejtve halunk meg, egyedül kínlódva a rémmel, mert ez a világ nem tud mit kezdeni a szenvedéssel csak a csillogást, a sikert ismeri.

Sokunk fejében felmerült már a kérdés:

“Akkor nemesb-e a lélek, ha tűri

Balsorsa minden nyűgét s nyilait;

Vagy ha kiszáll tenger fájdalomja ellen,

S fegyvert ragadva véget vet neki? “ (Hamlet)

És hit és kétség között hányódva hányszor éreztük mi is hogy

„valaki jár a fák hegyén

vajon amikor zuhanok

meggyújt-e akkor még az én

tüzemnél egy új csillagot

vagy engem is egyetlenegy

sötétlő maggá összenyom

s nem villantja föl lelkeket

egy megszülető csillagon” (Kányády)

Igen az izzó parázson mindenkinek át kell menni és keveseknek adatik meg a végső út méltósága.

Ő ebben is példát mutatott nekünk.

Neki megadatott, hogy ép elmével, szerettei körében, a szó szoros értelmében az utolsó percig dolgozhatott.

Ez a pompeji városkapunál halálig kitartó őrkatona hűsége és a Julius Caesar-i mondás igazsága: Navigare necesse est, sed vivere non est necesse.

Az alábbi versét 60 nappal a halála előtt írta.

“Jézus, Te orvos voltál, még nem késő, nézz rám,
Szent Kolléga! Jöjj, tégy csodát, mert gyötör a testi kín,
tudom, mert írva vagyon, Te vagy az örök példám:
meggyógyult a nagybeteg a jeruzsálemi úton,
attól, hogy érintette szegélyét ruhádnak.
Pogány vagyok, nem hittem fényes létezésed,
de volt életem másokért, akik engem várnak,
érdemtelen vagyok, de a kint jól ismerem,
megtanultam, mi másokból lett enyém,
de most bőröm alól testem szökdös, mi marad?
Ismerem már, ezért kérlek, mint érdemtelen:
Vedd el tőlem egy napra a vad fájdalmakat!

Tudom, aki életért esdekel hamis ember,
de mivel sose hittem, hogy a lélek létezik,
velem könnyű a dolgod, testemet ne vedd el,
és a lelkemet, hagyd benne rejtőzni kicsit.”

Már alkonyul, a fények lassan kihunynak és sokat szenvedett kollégánk is nyugovóra tért.

„A Nagy Napot szerette

Egyetlen örököül csak a Fényt kereste

S most megtalálta végül,

hogyan szakadt az este... (Demeter)